

CUPRINS

Prolog	7
Din carnetele de însemnări (La război).....	15
Septembrie 1988.....	19
Ziua întâi. „Căci mulți vor veni în numele meu...“	33
Ziua a doua. „Altul moare cu sufletul copleșit de amărăciune...“	117
Ziua a treia. „Să nu alergați la cei ce cheamă mortii, pe la vrăjitori să nu umblați“	202
In memoriam	273
Procesul <i>Soldaților de zinc</i> (Istoria în documente)	275

În aceeași colecție
au apărut:

- Alice Munro, *Prea multă fericire*
Mihail Bulgakov, *Maestrul și Margareta*
Oscar Wilde, *Portretul lui Dorian Gray*
Elizabeth Strout, *Olive Kitteridge*
James Joyce, *Portret al artistului la tinerețe*
Franz Kafka, *America*
Karen Joy Fowler,
Ne-am ieșit cu toții complet din minți
Alice Munro, *Fugara*
Donna Tartt, *Sticletele*
A.P. Cehov, *Doamna cu cățelul*
Graham Greene, *Al zecelea om*
Sinclair Lewis, *Babbitt*
Richard Flanagan,
O cale îngustă spre nordul îndepărtat
Virginia Woolf, *Noapte și zi*
George Bernard Shaw, *Pygmalion*
William Golding, *Moștenitorii*
Karl Ove Knausgård, *Lupta mea* (vol. I)
David Nicholls, *Noi*

Svetlana Aleksandrovna Aleksievici este o scriitoare și jurnalistă din Belarus. S-a născut la Stanislaviv, Ucraina, pe 31 mai 1948, dintr-un tată bielorus și o mamă ucraineană, și a crescut în Bielorussia (denumirea țării în perioada sovietică). După terminarea școlii, a lucrat ca reporter la mai multe ziare locale, înainte de a absolvî Universitatea de Stat din Belarus (1972) și de a deveni corespondent al revistei literare *Neman* din Minsk (1976).

De-a lungul carierei sale de jurnalist, Aleksievici s-a specializat în narăjuni literare întemeiate pe declarațiile martorilor oculari, istorii orale ale mai multor evenimente dramatice din istoria sovietică: al Doilea Război Mondial, războiul din Afganistan, căderea URSS, dezastrul de la Cernobil. În urma persecuțiilor politice din partea administrației Lukașenko, a părăsit Belarusul în 2000, trăind timp de un deceniu la Paris, Göteborg și Berlin. În 2011 s-a mutat înapoi la Minsk. A publicat mai multe volume care s-au bucurat de apreciere, cărți publicate sau în curs de publicare în 43 de limbi și în 47 de țări: *Războiul nu are chip de femeie* (*U voinî ne jenskoe liþo*, 1985), ce cuprinde mărturii ale femeilor care au luptat în al Doilea Război Mondial, titlu vândut în peste 2 milioane de exemplare; *Ultimii martori* (*Poslednie svideteli*, 1985), amintiri ale adulților care în vremea celui de-al Doilea Război Mondial erau copii; *Soldații de zinc* (*Tinkovîe malciki*, 1989), despre experiențele soldaților sovietici în războiul din Afganistan; *Zacearvannîe smertiui* (*Fermecăți de moarte*, 1993), despre sinuciderile provocate de prăbușirea Uniunii Sovietice; *Dezastrul de la Cernobil* (*Cernobîlskaia molitva*, 1997), mărturii ale supraviețuitorilor celei mai mari catastrofe nucleare din istorie; și *Vremea second hand* (*Sfârșitul omului roșu sau Vremea dezvăljirii*, 2013), o încercare de portretizare a „omului sovietic“ prin amintirile generațiilor nostalgice de după căderea imperiului comunist.

Svetlanei Aleksievici i s-au acordat numeroase premii pentru cărările sale, iar în anul 2015 a fost distinsă cu Premiul Nobel pentru Literatură, „pentru scrierile ei polifonice, memorial al suferinței și curajului în epoca noastră“.

SVETLANA ALEKSIEVICI

Soldații de zinc

Traducere din limba rusă și note

JUSTINA BANDOL

PROLOG

—Merg singură... De-acum am să merg multă vreme singură...

A omorât un om... fiul meu... Cu satârul cu care tăiam carnea. S-a întors din război și l-a omorât aici... Dimineață a adus satârul și l-a pus la loc, în bufetul de vase. Am impresia că tot în ziua aia i-am făcut șnițele... După o vreme au transmis la televizor, au scris și în ziarul de seară că niște pescari găsiseră în lacul din oraș un cadravru... făcut bucăți... Si mă sună o prietenă:

—Ai citit? Asta e crimă de profesionist... Miroase de la o poștă a Afganistan...

Fiul meu era acasă, stătea întins pe canapă, citea. Eu încă nu aflasem nimic, habar n-aveam, dar, nu știu de ce, după vorbele astea m-am uitat la el... Instinctul de mamă...

Nu auziți un lătrat? Nu? Ba eu îl aud, cum încep să povestesc despre asta, aud un lătrat. Cum fug câinii... Acolo, la pușcărie, unde e acum, sunt niște dulai mari negri... și toată lumea e în negru, numai negru... Mă întorc la Minsk, merg pe stradă, trec pe lângă brutărie, pe lângă grădiniță, cu pâinea și cu laptele în plasă, și aud

un lătrat. Pur și simplu asurzitor. Pe mine mă moleștește de tot... O dată mai că n-a dat mașina peste mine...

Sunt gata să mă duc la mormântul lui... să mă întind acolo lângă el... Dar nu știu... Nu știu cum să trăiesc cu asta... Câteodată mi-e groază să mai intru în bucătărie, să văd bufetul unde stătea satârul... Dumneavoastră nu auziți? Nu auziți nimic... Nu?

Nu știu cum o mai fi băiatul meu în clipa asta. Cum am să-l primesc înapoi peste cincisprezece ani? I-au dat cincisprezece ani de temniță grea... Cum l-am crescut? Era pasionat de dansurile de societate... Am fost cu el la Leningrad, la Ermitaj... citeam cărti împreună... (Plângere.) Afganistanul mi l-a furat...

... Am primit telegramă din Tașkent: așteptați-mă, vin, cursa numărul... Am dat buzna afară pe balcon, îmi venea să strig din toți bojocii: „E viu! Băiatul meu s-a întors viu din Afganistan! Războiul ăsta blestemat s-a terminat pentru mine!“ Si mi-am pierdut cunoștința. La aeroport am întârziat, bineînțeles, cursa venise de mult, pe el l-am găsit într-un scuar. Stătea întins pe jos și apucase iarbă în mâini, se mira că e atât de verde. Nu-i venea să credă că s-a întors... Dar nu i se vedea nici o bucurie pe față...

Seară au venit vecinii la noi, au o fetiță mică și-i legaseră o fundă albastră lucioasă. El a luat-o pe genunchi, a strâns-o la piept și plângea, uite-așa îi curgeau lacrimile fără oprire. Pentru că acolo ei omorâseră oameni. Si el... Astă am înțeles pe urmă.

La graniță, vameșii l-au „ușurat“ de niște slipuri de import. Americane. N-avea voie... Așa că a venit fără lenjerie. Îmi adusese mie un halat, în anul ăla împlinise patruzeci de ani, i-au luat și halatul. Bunicii îi adusese o basma – și pe aia i-au luat-o. A venit numai cu flori. Gladiole. Dar pe față nu i se vedea nici o bucurie.

Dimineață se trezea încă om ca toți oamenii: „Mamă! Mâmico!“ Spre seară i se întuneca față, i se îngreunau

ochii... Nici nu pot să vă spun... La început nu bea de loc... Stătea cu ochii țintă la perete... și odată se ridica brusc de pe canapea, își lăua geaca...

Eu mă puneam în ușă:

– Încotro, Valiușka?

Se uită la mine fără să mă vadă. Si pleca.

Eu mă întorceam Tânărul de la muncă, fabrica e de parte, eram schimbul doi. Sunam la ușă, și el nu-mi deschidea. Nu-mi recunoștea glasul. Era atât de ciudat – mai înțeleg, să nu mai știe glasurile prietenilor, dar pe al meu! Mai ales că „Valiușka“ – numai eu îl strigam așa. Tot timpul parcă aștepta pe cineva, parcă se temea. I-am cumpărat o cămașă nouă, m-am apucat să i-o măsor, când mă uit: pe mâini avea numai tăieturi.

– Ce-i asta?

– Nimic, mamă.

Pe urmă am aflat. După proces... În tabăra de antrenament își tăiese venele... La o simulare fusese radiotransmisionist și nu reușise să arunce la vreme stația într-un copac, nu se încadrase în timpul stabilit, și sergentul îl pusese să scoată cincizeci de căldări cu apă din toaletă și să le care prin față celorlalți aliniati în formație. El se apucase să le care și leșinase. La spital îl diagnosticaseră cu o usoară zdruncinare nervoasă. În noaptea aia încercase să-și taie venele. A doua oară în Afganistan... Înainte să plece într-un raid, îl verificaseră: nu-i mergea stația. Dispăruseră niște piese care nu se găseau, le șterpelise careva dintre ai lor... Cine? Comandantul îl înviniuse pe el de lașitate, căcă ar fi ascuns piesele ca să nu participe la acțiune împreună cu ceilalți. Dar ei acolo își furau unul de la altul, desfăceau mașinile pentru piese și le duceau în prăvăliile afganilor, le vindeau acolo. Si cumpărau în schimb droguri... Droguri, țigări. Mâncare. Fiindcă tot timpul stăteau flămânzi.

La televizor era într-o seară o emisiune cu Edith Piaf, ne uitam împreună.

– Mamă, m-a întrebat el, tu știi ce sunt alea droguri?

– Nu, l-am mințit eu, dar pe fură il urmăream: nu cumva trage ceva pe nas?

N-am găsit nici o urmă. Dar acolo foloseau droguri – știi precis.

– Cum a fost în Afganistan?

– Taci, mamă!

Când pleca de acasă, eu îi reciteam scrisorile de pe front, voi am să scormonesc, să înțeleg ce-i cu el. Nu găseam nimic deosebit, scria că-i e dor de iarba verde, o rugă pe bunica să se fotografizeze în zăpadă și să-i trimitemă poza. Dar eu vedeam, simțeam că se petrece ceva cu el. Îmi înapoiașeră alt om... nu pe băiatul meu. Și eu singură îl trimisesem în armată, că el avea amânare. Eu voiesem să devină curajos. Mă străduisem să-l conving și pe el, să mă conving și pe mine că armata îl va face mai bun, mai puternic. Îl condusesem cu cântec de chitară, îi pregătisem la plecare o masă cu nu știu câte feluri de prăjituri. Își chemase prietenii, fete... Îmi amintesc că-i cumpăraserem zece torturi.

O singură dată a zis ceva despre Afganistan. Într-o seară... A intrat în bucătărie, eu tranșam un iepure și aveam o farfurie cu sânge. El și-a băgat degetele în sânge și pe urmă s-a uitat la ele, s-a tot uitat. Și zice aşa, ca pentru sine:

– Pe un prieten al meu l-au adus cu burta tăiată... Și mă ruga să-l împușc... L-am împușcat...

Cu degetele înmuite în sânge... Se cursese din carne de iepure, care e mai fragedă... Cu degetele asta a luat o țigără și a ieșit pe balcon. În seara aia n-a mai schimbat nici o vorbă cu mine.

M-am dus pe la doctori. Dați-mi băiatul înapoia! Ajutați-mă! Le-am povestit tot... S-au uitat la el, l-au

luat la verificări, dar afară de radiculită nu i-au găsit nimic.

Am venit o dată acasă, când mă uit – la masă erau patru băieți străini.

– Mamă, sunt din Afganistan. I-am găsit la gară. N-au unde să rămână peste noapte.

– Acușă vă fac o plăcintă. Într-o clipă! m-am bucurat eu, cine știe de ce.

Au stat la noi o săptămână. N-am socotit, dar cred că au băut vreo trei navete de votcă. În fiecare seară găseam nimic deosebit, scria că-i e dor de iarba verde, o rugă pe bunica să se fotografizeze în zăpadă și să-i trimitemă poza. Dar eu vedeam, simțeam că se petrece ceva cu el. Îmi înapoiașeră alt om... nu pe băiatul meu. Și eu singură îl trimisesem în armată, că el avea amânare. Eu voiesem să devină curajos. Mă străduisem să-l conving și pe el, să mă conving și pe mine că armata îl va face mai bun, mai puternic. Îl condusesem cu cântec de chitară, îi pregătisem la plecare o masă cu nu știu câte feluri de prăjituri. Își chemase prietenii, fete... Îmi amintesc că-i cumpăraserem zece torturi.

În noaptea... dinainte de ziua aceea... când l-a omorât... am avut un vis că îl aşteptam, și el nu mai venea. Și iată că mi-l aduc până la urmă... Mi-l aduc cei patru „afgani” și-l aruncă pe podeaua murdară de ciment. Știți, în casă avem podea de ciment... la bucătărie... Ca la închisoare.

El intrase deja în anul pregătitor la facultatea de radiotehnici. Scrisese bine la examen. Era fericit că totul îi mergea. Începusem chiar să cred că se liniștește. O să meargă la facultate, o să se însoare. Dar, când venea seara.... Mă înspăimântau serile lui... Stătea și privea că orb la perete. Adormea în fotoliu... Mie îmi venea să mă arunc peste el, să-l acopăr cu trupul meu și să nu-l las să plece nicăieri. Acum îl visez cum e mic și-mi cere

Despre ce vorbeam? A! Despre rochiile lungi ale iubitei mele... Sunt și acum atârnate în șifonier, nu și le-a luat. Iar eu îi scriu versuri.

Afganistan, fi-ți-ar numele de râs! Îmi place să stau de vorbă cu mine însuși...

Sergent, cercetaș

– Toată viața am fost militar... Despre alt fel de viață știam numai din povestiri...

Militarii de profesie au o psihologie aparte: nu conțează că un război e drept sau nedrept. Acolo unde ești trimis, războiul e drept, e necesar. Când ne-au trimis acolo, și acest război a fost drept. Noi aşa consideram, eu însuși stăteam în mijlocul soldaților și le vorbeam despre apărarea granițelor de sud, îi prelucram. Aveam învățământ politic de două ori pe săptămână. Credeți că aş fi putut să spun cumva: „Am îndoielii“? Armata nu răbdă gândirea liberă. Ești pus în formăție, și de azi înainte nu mai acționezi decât conform ordinelor. De dimineață până seara.

Ordin:

– Deșteptarea! În picioare!

Ne sculăm.

Ordin:

– Încolonarea pentru înviorare! La stânga, fuga marș!

Facem înviorarea.

Ordin:

– Rupeți rândurile, liber în pădure! Cinci minute la lizieră!

Ne împrăștiem.

Ordin:

– Încolonaaaaarea!

N-am văzut niciodată ca în vreo cazarmă să atârne portretul... cui, de exemplu? Să zicem, al lui Tiolkovski sau al lui Lev Tolstoi. Niciodată. Sunt portretele lui Nikolai Gastello,

Aleksandr Matrosov... Eroi din Marele Război pentru Apărarea Patriei... O dată, eram încă Tânăr locotenent, mi-am atârnat în cameră portretul lui Romain Rolland (l-am tăiat dintr-o revistă). Intră la noi comandanțul de unitate:

– Cine-i ăsta?

– Romain Rolland, scriitor francez, tovarăș colonel.

– Ia numaidecât de-acolo pe franțuz! Ce, n-avem destui eroi de-ai noștri?

– Tovarăș colonel...

– Stânga-mprejur la magazie și să te-ntorci de-acolo cu Karl Marx!

– Dar și Karl Marx e neamț!

– Nici o vorbă! Două zile de arest!

Ce legătură avea Karl Marx? Eu însuși stăteam în mijlocul soldaților și le spuneam: La ce e bun strungul ăsta? E de import. La ce e bună mașina asta de marcă străină? Pe drumurile noastre o să se facă praf. Cele mai bune din lume sunt produsele noastre: strungurile noastre, mașinile noastre, oamenii noștri. Și abia acum am început să mă întreb: de ce strungul cel mai bun din lume n-ar putea să fie în Japonia, cei mai buni ciorapi, în Franța, cele mai bune fete – în Taiwan? Și am deja cincizeci de ani...

... Visez că am omorât un om. S-a pus în genunchi... în patru labe, fără să ridice capul. Nu-i vedeam fața, toții aveau aceeași față... L-am împușcat foarte calm, i-am văzut săngele țășnind cu tot atâta calm. Am țipat abia când m-am trezit și mi-am amintit visul...

Aici s-a scris deja despre o greșeală politică, războiul acesta a fost numit „o aventură brejnevistă“, „o fărădelege“, dar noi acolo a trebuit să luptăm și să murim. Și să-i omorâm pe alții. Aici scriau, acolo mureau. Nu judecați, ca să nu fiți judecați! Ce apărăm noi acolo? Revoluția? Nu, nu mai credeam în asta, mă simțeam deja sfâșiat pe dinăuntru. Dar mă convingeam singur că ne apărăm orășelele militare, îi apărăm pe oamenii noștri.

Ard câmpurile de orez... Le-au aprins trasoarele... Trăiesc și ard repede... Arșița înlesnește războiul... Tânării fug culeg ce mai pot de pe pământ, lucruri arse. N-am văzut niciodată copii afgani plângând. Scânceau numai. Sunt ușure de tot, micuți, nici nu-ți dai seama că încă ani au. Poartă niște pantalonași largi, de sub care le ies picioarele ca niște bete.

Tot timpul aveai sentimentul că cineva vrea să te omoare. Un plumb nenorocit... Până azi nu-mi dau seama dacă te poți obișnui cu aşa ceva. Iar pe penii verzi și galbeni sunt acolo mari cât un taburet. Dacă-i împungi cu baloneta, crapă. Să mori e foarte simplu. Să omori e mai greu. Despre morți nu se vorbea. Astea erau regulile jocului, că să spun așa... Te pregătești de un raid și pe fundul geamantanului ai o scrisoare către nevastă. De adio. Eu îi scrisesem: „Învelește-mi pistolul în ceva și dă-i-l băiatului!“

Începe lupta, și casetofonul se aude în continuare. Au uitat băieților să-l închidă... Glasul lui Vladimir Vîsoțki:

*În Africa cea galbenă,
În partea ei centrală,
S-a întâmplat un ghinion
Ieșit din socoteală.
Un elefant, neinformat,
Anticipă potopul!
De fapt, s-a-ndrăgostit Girafa
De mica Antilopă.*

Și duhii îl ascultau pe Vîsoțki. Mulți dintre ei studiau seră la noi, terminaseră facultăți în URSS. Aveau diplome sovietice. Noaptea, în încercuire, auzeam și de la ei:

*Amicul mi-a plecat la Magadan,
Jos pălăria, jos pălăria!*

*A plecat singur, n-a înfundat
Nici pușcăria, nici pușcăria!*¹

În munți, ei se uitau la filmele noastre: despre Kotovski², despre Kovpak³. De la noi învățau cum să lupte... cum să poarte un război de partizani...

Din buzunarele băieților noștri uciși scoteam scrisori. Fotografii. Tania din Cernigov... Mașenka din Pskov... poze făcute în studiouri foto de provincie, toate la fel. Și pe ele, cuvine naive: „Te aştepț cu dor în piept“, „Du-te cu bine și întoarce-te degrabă!“ Stăteau la mine pe masă ca un pachet de cărți. Chipuri de fete simple din toată Rusia...

Nu pot să mă întorc în lumea normală. Să trăiesc... să trăiesc pur și simplu... Simt că n-am aer aici. Adrenalina îmi răscolește sângele. Îmi trebuie emoții intense, disprețul față de viață. Am început să bolesc... Medicii mi-au pus diagnostic îngustarea vaselor de sânge. Dar eu am diagnosticul meu... „afgan“... Am nevoie de ritm, de ritmul acela când ești gata să sari la bătaie. Să riști, să aperi. Vreau și acum să mă întorc acolo, dar nu știu cum m-aș simți... De multe ori mă năpădesc imaginile... Viziuni... Vehicule arse, distruse pe drumuri. Tancuri, TAB-uri... Oare asta e tot ce a rămas din noi?

M-am dus la cimitir... Am vrut să ocoleșc mormintele „afganilor“, dar m-a văzut mama cuiva:

¹ Magadanul este principalul oraș al regiunii Kolîma (vezi și nota 1 de la p. 176), și apariția lui se leagă de lagările de muncă din preajmă.

² Om politic și comandant militar sovietic (1881–1925), erou al Războiului Civil rus, cu o viață aventuroasă

³ Comandant militar sovietic (1887–1967), erou al Marelui Război pentru Apărarea Patriei, unul din organizatorii mișcării de partizani din Ucraina

– Pleacă de-aici, comandante! Ești om cărunt, dar ai rămas în viață. Fiul meu e în pământ. Nu începuse nici măcar să se bărbierească.

Nu demult a murit un prieten al meu care luptase în Etiopia. Și-a distrus acolo rinichii, în seceta aia. Tot ce știa a dispărut odată cu el. Iar un alt camarad îmi povestea cum a ajuns în Vietnam. Am întâlnit și din cei care au fost trimiși în Angola, în Egipt, în Ungaria în '56, în Cehoslovacia în '68... Discutăm între noi... Toți sunt acum la țară, își cultivă grădinile. Pescuiesc. Și eu sunt pensionat de acum pe caz de invaliditate. În spitalul din Kabul mi-au scos un plămân... Acum și al doilea a început să dea rateuri... Am nevoie de ritm! De misiune! Am auzit că lângă Hmelnîjki e un spital unde sunt cei care au fost abandonati de rude sau care n-au vrut ei însăși să se întoarcă acasă. Mi-a scris un flăcău de acolo: „Zac aici fără mâini și fără picioare... Mă trezesc dimineață și nu știu ce sunt, om sau animal? Câteodată îmi vine să miaun sau să latru. Strâng din dinți...” Vreau să mă duc la el. Îmi caut ceva de făcut.

Am nevoie de ritm, un ritm în care să mă iau la bătaie. Dar nu știu cu cine să mă bat. Deja nu mai pot să mă duc în mijlocul flăcăilor mei și să fac agitație: noi suntem cei mai buni, cei mai drepti. Susțin însă în continuare că aşa voi am să fim. Numai că nu ne-a ieșit. De ce – asta e altă poveste... De ce iarăși nu ne-a ieșit...

Maior, comandant de batalion

– În fața Patriei noi suntem curați...

Eu mi-am îndeplinit cu cinste datoria de soldat. Orice ati tipa dumneavoastră acum... Oricât ati suci-o și ati învârti-o... Și cum rămâne cu lucruri precum dragostea de Patrie, sentimentul datoriei? „Patria“ pentru dumneavoastră e o vorbă goală? O vorbă în vânt? Noi suntem curați...

Ce-am cucerit noi acolo, ce-am adus? „Cargo 200“ – scriciele cu camarații noștri. Ce-am căpătat de acolo? Boli – de la hepatita la holera –, răni, invaliditate. Eu n-am de ce să mă cănesc. Am ajutat poporul afgan prieten. Sunt convins! Cei care au fost acolo cu mine sunt tot oameni sinceri, cinstiți. Erau siguri că veniseră pe pământul acela cu binele, că nu sunt niște „soldați din greșelă“ într-un „război din greșelă“. Dar azi sunt unii care vor să vadă în noi niște fraieri naivi, carne de tun. De ce? Cu ce scop? Caută adevărul? Nu uitați pilda biblică! Țineți minte cum Iisus, la întrebările lui Pilat, a spus:

– Eu spre aceasta M-am născut și pentru aceasta am venit în lume, ca să dau mărturie pentru adevăr.

Și Pilat l-a întrebat:

– Ce este adevărul?

Întrebarea a rămas fără răspuns...

Eu am adevărul meu... Al meu propriu! În credința noastră, poate naivă, noi am fost curați la suflet. Aveam impresia că, dacă noua putere dă oamenilor pământ, toți ar trebui să-l ia cu bucurie. Când colo... țăranul nu-l vrea! Pasămite, cine ești tu să împărți pământul, când el îi aparține lui Allah? Allah este cel care măsoară și împarte. Nouă ni se părea că, dacă o să construim stațiuni de mașini și tractoare, dacă o să le dăm tractoare, combine, cositoare, toată viața lor se va schimba. Și când colo... ei distrug SMT-urile! Aruncă în aer tractoarele ca pe tancuri. Nouă ni se părea că, în veacul zborurilor în cosmos, e de-a dreptul caraghios să te mai gândești la Dumnezeu. E stupid! Am trimis în cosmos un afgan... Cu alte cuvinte, ia uitați-vă, el a ajuns acolo unde se află Allahul vostru! Și când colo... religia islamului e neatinsă de civilizație... Oare poti să te luptă cu veșnicia? Ei, dar căte nu ni se păreau nouă acolo! Și totuși aşa a fost... Aşa a fost... Și asta este o perioadă aparte în viața noastră... Eu o păstrez în suflet, nu vreau să-o distrug. Și n-am să-l inci pe alții să-o împroapește cu noroi. Noi ne acopeream unul